

[itobiad], 2020, 9 (3): 2350/2368

1927 Nüfus Sayımına Göre Erzincan Vilayeti'nin Demografik Özellikleri

Demographic Features of Erzincan Province According to the 1927
Population Census

Gülbin FIRAT ONAT

Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü
Asst. Prof, Muş Alparslan University, Faculty of Arts and Sciences, Department of History

g.firat@alparslan.edu.tr

Orcid ID: 0000-0001-7100-4314

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type	: Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received	: 20.05.2020
Kabul Tarihi / Accepted	: 20.09.2020
Yayın Tarihi / Published	: 30.09.2020
Yayın Sezonu	: Temmuz-Ağustos-Eylül
Pub Date Season	: July-August-September

Atıf/Cite as: Fırat Onat, G . (2020). 1927 Nüfus Sayımına Göre Erzincan Vilayeti'nin Demografik Özellikleri . İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi , 9 (3) , 2350-2368 . Retrieved from <http://www.itobiad.com/tr/pub/issue/56503/740165>

İntihal /Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. <http://www.itobiad.com/>

Copyright © Published by Mustafa YİĞİTOĞLU Since 2012 – İstanbul / Eyup, Turkey. All rights reserved.

1927 Nüfus Sayımına Göre Erzincan Vilayetinin Demografik Özellikleri

Öz

Türkiye Cumhuriyeti kurulmasının ardından tıpkı diğer modern devletlere benzer şekilde düzenli bir şekilde nüfus sayımları yapmaya başlamıştır. Nüfus sayımı, Türkiye Cumhuriyeti için ekonomik planlama açısından insan kaynağını öğrenmek açısından oldukça önemlidir. Ülke sınırları içerisinde kaç kişinin yaşadığı, bu insanların yaş gruplarını, dil, din, etnik kökenlerini öğrenilmesini sağlayan nüfus sayımı aynı zamanda kamu yönetimi için de gereklidir. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk genel nüfus sayımı 1927 yılında yapılmıştır. Bu çalışmada, 1927 yılında yapılan genel nüfus sayımının sonuçlarına göre Erzincan vilayetinin nüfus verileri ele alınmıştır. Ayrıca Erzincan vilayetinin sosyal ve ekonomik durumu 1927 sayımının dil, din, medeni hal, meslek, okuryazarlık, yaş ve maluliyet verileri ile değerlendirilmiştir. Bu veriler ışığında, Erzincan vilayetinin toplumsal yapısının özellikleri anlaşılmaya çalışılacaktır.

Özet

Türkiye'de ilk nüfus sayımı 28 Ekim 1927 yılında yapılmıştır. Cumhuriyet'in kurulmasının ardından yapılan ilk nüfus sayımı Türkiye sınırları içinde kaç kişinin yaşadığını tespit etmenin yanı sıra bu kişilerin yaş gruplarını, dil, din, etnik kökenlerini öğrenilmesini de sağlamıştır. Nüfus sayımları devletin geliştireceği politikalar açısından önemli olduğundan nüfusun toplumun ekonomik ve toplumsal özellikleri bilinmesi önemlidir. 4 Kasım 1927 yılında sayımın sonuçları açıklanmıştır. Sayım sonuçlarına göre Türkiye nüfusu 14 milyondur. Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı İmparatorluğu'nun muhafaza ettiği düzenli nüfus kayıtlarına sahip olmadığından nüfusun büyüklüğü, toplumsal, siyasal ve ekonomik özellikleri hakkında yeterli veriye sahip değildi. Bu dönemde, bir devletin gücünü belirleyen en önemli unsurlardan biri nüfus olduğundan kurumlarını ve sistemini yeni oluşturmaya başlayan bir devlet için 14 milyon son derece tatmin edici bir sayıydı. 1929 yılında nüfus sayımının kesin sonuçları açıklandığında sadece ülke nüfusunun miktarı değil aynı zamanda Türkiye'nin etnik ve dini yapısının sayısal verileri de açığa çıkmıştı. 1927 nüfus sayımı, 1872 Petersburg Konferansı'nda kabul ve tavsiye edilen Uluslararası İstatistik Enstitüsü'nün ilkeleri doğrultusunda cinsiyet, doğum, yaş, doğum yeri, medeni hal, ana lisanı, tabiiyeti, okur yazarlık, din ve sakatlık ile ilgili sorular sorulmuştu. 1927 genel nüfus sayımında sorulan soruların en temel özelliği nüfusun toplumsal özelliklerini öğrenmeye yönelik olmasıydı. Cumhuriyet kurulmasının hemen ardından yapılan bu sayımın bu türden sorular sorması kaçınılmaz olmuştu çünkü önemli savaşların ardından yeni bir rejimin kurulmasıyla nüfusun toplumsal ve ekonomik özellikleri hakkında yeterli bilgi yoktu. Türkiye'de kurulan ilk vilayetlerden biri olan Erzincan, 1927 nüfus sayımında Kemah, Kığı, Kuruçay, Nazımiye, Pülümür ve

Refahiye ilçelerine sahiptir. 20 Nisan 1924 yılında Teşkilat-ı Esasiye Yasası ile sancaklar kaldırılmış, yerine vilayetler getirilmiştir. 1927 sayımında Doğu Anadolu bölgesi toplam 9 ilden oluşmaktaydı. 1936 yılından itibaren idari sınır düzenlemeleri ile Doğu Anadolu'da ve Erzincan'a bağlı ilçelerde sık sık değişiklikler meydana gelecektir. Pülümür, 1936 yılına kadar Erzincan'a bağlı iken daha sonra Tunceli'ye bağlanacaktır ve aynı şekilde 1927 sayımında Erzincan'a bağlı olan Kığı ilçesi de Bingöl'e bağlanacaktır. Dolayısıyla 1927 sayımında Erzincan'a bağlı ilçelerde idari sınırları düzenlemeden dolayı günümüz Erzincan ilinden farklılıklar görülmektedir. Nüfus sayımları modern devletler açısından kendi siyasal ve ekonomik programlarını hazırlamak için yararlandıkları önemli bir araç olmuştur. İmparatorluktan ulus devletlere geçiş sürecince devletler nezdinde nüfus insan yığınlarını değil, sayılara indirgenen ve sınıflandırılan verilere dönüşmüştür. Cumhuriyet'in ilk yıllarında yapılan genel nüfus sayımı kamu düzeni ve yeni kurulan bir devletin siyasal dayanakları açısından oldukça önemliydi. Bu çalışmanın konusunu oluşturan 1927 genel nüfus sayımı sonuçlarına göre Erzincan vilayeti toplam nüfus, yaş oranları, medeni hal, okuryazarlık, meslek grupları, ana lisan, din ve maluliyet verileri bu bağlamda değerlendirilmiştir. Sayımlara göre Erzincan'ın toplam nüfusu 132.325'tir ve nüfusun 68.014'ünü kadınlar, geri kalan 64.311 ise erkeklerden oluşturmaktadır. Nüfus yoğunluğu Erzincan şehir merkezinde toplanmıştır. Yine yaş oranlarına bakıldığında toplam nüfus içinde en kalabalık yaş grubunu 20-45 yaş arasındaki kişiler oluştururken, en az kişinin mevcut olduğu yaş grubu 71 ve üzeridir. Erzincan vilayetinin medeni hal verilerine baktığımızda toplam nüfusun 64.225'i bekâr, 59.208'i evli, 8.563 dul ve 308 boşanmış kişi olduğu görülüyor. Okuma yazma bilen kişi sayısı 7.106 iken okuma yazma bilmeyen 125.219'dur. Meslek dağılımında çoğunluğu tarımla uğraşan kişiler oluşturmaktadır. En kalabalık ikinci meslek grubu 4.121 kişi ile ordu mensubu kişiler oluşturmaktadır. Doğum yeri verilerine bakıldığında, 150 kişi Rusya, 36 kişi Sırbistan, 20 kişi Yunanistan, 16 kişi Bulgaristan, 10 kişi İran ve Arnavutluk, Mısır, İngiltere, Sair Avrupa olarak kaydedilmiştir. Nüfus sayımına göre 1927 yılında Erzincan'da 132.247 Müslüman ve 58 Ermeni, 5 Katolik, 1 Ortodoks, 5 Hristiyan, 7 sair dinler ve 1 kişi ise dini meçhul olarak tespit edilmiştir. Nüfusun maluliyet durumuna bakıldığında ise 130.620 kişi maluliyetsiz, 1.696 kişi ise çeşitli maluliyetlere sahip olduğu görülüyor. 1927 nüfus sayımında Erzincan'daki okuryazarlık, evlilik ve yaş oranları Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim, sağlık uygulamalarını anlamak için önemli verilerdir. 1935 sayımında hükümetin sağlık politikaları ve çeşitli uygulamalarla Türkiye nüfusunda bir artış olduğu görülmektedir. 1935 nüfus sayımında Erzincan toplam nüfusu 158.383 kişiye ulaşmıştır. Nüfusun 78.190'ı erkek, 80.193'ü kadınlardan oluşmaktadır. 1940 nüfus sayımında Erzincan'ın toplam nüfusu 158.498 olarak kaydedilmiştir. 1935 ve 1940 yılları arasında Erzincan'da nüfus artışının az olması idari değişikliklerden kaynaklanmaktadır. 1945 nüfus

sayımında ise Erzincan nüfusu 171.868'e ulaşmıştır. 1927 nüfus sayımında soruların nüfusun toplumsal özelliklerini ortaya çıkarmak için hazırlandığı düşünüldüğünde, bu verileri iller bazında ele almanın dönemin politikalarını anlamak açısından önemli açılımlar sunmaktadır. Nüfus verileri istatistiki bilgiler olmasının yanı sıra nüfus kategorileri oluşturarak devletin yönetim anlayışını etkilemiştir. Dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında yapılan ilk nüfus sayımı, bu bağlamda daha sonraki yıllarda hükümetin programlarını şekillendirmiştir. Bu çalışma, 1927 nüfus sayımında Erzincan vilayetinin demografik özellikleri ele alınmıştır. Erzincan özelinde nüfusun toplumsal ve ekonomik özelliklerini ortaya koyan bu sayım aynı zamanda sağlık, eğitim, kültür, aile ve ekonomi gibi alanlarda hükümetin nasıl politikalar geliştirdiğini ve uyguladığını değerlendirmek açısından da fayda sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Nüfus, Nüfus Politikaları, Cumhuriyet, 1927 Genel Nüfus Sayımı, Erzincan.

Demographic Features of Erzincan Province According to the 1927 Population Census

Abstract

With the establishment of the Republic of Turkey" like other modern states, it started to make regularly census. The census was vital to learn the human resources in terms of economic planning for the Republic of Turkey. The census, which enables learning how many people live in the country borders, their age groups, language, religion, ethnicity, is also necessary for public administration. The Republic of Turkey conducted the first general census in 1927. In this study, according to the results of the general census conducted in 1927, the population data of Erzincan province were discussed. In addition, the social and economic situation of Erzincan province was evaluated with the language, religion, marital status, profession, literacy, age, and disability data of the 1927 census. In the light of these data, the features of the social structure of Erzincan province will be tried to be understood.

Summary

The first census was conducted in Turkey in October 28, 1927. The first census was carried out after the establishment of the Republic of how many people live within the borders of Turkey as well as the factors identified these individuals age groups, languages, religions, has provided the

learning of ethnicity. Since the censuses are important for the policies to be developed by the state, it was important to know the economic and social characteristics of the population of the society. The results of the census were announced on 4 November 1927. According to the census of Turkey's population is 14 million. The Republic of Turkey, the size of the population of the Ottoman Empire that had kept records of the regular population of ownership, social, did not have enough data about the political and economic characteristics. During this period, the population was one of the most important factors determining the power of a state, and 14 million was a very satisfactory number for a state that had just started to form its institutions and system. When the final results of the census in 1929 the population of the country is not only the quantity but also the statistical data of Turkey's ethnic and religious structure was exposed. In line with the principles of the International Statistical Institute, which was accepted and recommended at the 1927 census, the 1872 Petersburg Conference, questions were asked about gender, birth, age, place of birth, marital status, native language, nationality, literacy, religion, and disability. The main feature of the questions asked in the 1927 general census was that it was aimed at learning the social characteristics of the population. It was inevitable that this census, carried out immediately after the establishment of the Republic, raised such questions because there was not enough information about the social and economic characteristics of the population with the establishment of a new regime after important wars. Erzincan province, one of the first established in Turkey in 1927 census in Kemah, Kığı Kuruçay, Nazımiye, has Pülümür and Refahiye district. On April 20, 1924, the sanjaks were abolished and provinces were replaced with the Law on Constitution. In the 1927 census, the Eastern Anatolia region consisted of 9 provinces in total. Since 1936, frequent changes will occur in Eastern Anatolia and the districts of Erzincan with administrative border arrangements. While Pülümür was connected to Erzincan until 1936, it will later be connected to Tunceli and likewise, Kığı district, which was connected to Erzincan in the 1927 census, will also be attached to Bingöl. Therefore, in the 1927 census, there are differences from today's Erzincan province due to the regulation of administrative borders in the districts of Erzincan. Censuses have been an important tool for modern states to prepare their political and economic programs. During the process of transition from empire to nation-states, the population before the states turned into data that was reduced to numbers and classified, not masses of people. The general population census conducted in the first years of the Republic was very important in terms of the public order and the political foundations of a newly established state. According to the results of the 1927 census, which is the subject of this study, the total population of Erzincan province, age rates, marital status, literacy, occupational groups, mother tongue, religion, and disability data are evaluated in this context. According to the census, the total population of

Erzincan is 132,325, and 68,014 of the population are women and the remaining 64,311 are men. The population density is concentrated in the city center of Erzincan. Considering the age rates, while the most crowded age group among the total population is between the ages of 20-45, the least current age group is 71 and over. When we look at the marital status data of Erzincan province, it is seen that 64,225 of the total population are single, 59,208 are married, 8,563 widows, and 308 divorced people. While the number of literate people is 7,106, it is 125,219 who are illiterate. In the distribution of professions, the majority consists of people engaged in agriculture. The second most populous occupational group consists of members of the army with 4,121 people. Looking at the place of birth data, 150 people were recorded as Russia, 36 people as Serbia, 20 people from Greece, 16 people from Bulgaria, 10 as Iran and Albania, Egypt, England, and Other Europe. According to the census, 132,247 Muslims and 58 Armenians, 5 Catholics, 1 Orthodox, 5 Christians, 7 other religions, and 1 person were identified as anonymous in Erzincan in 1927. Looking at the disability status of the population, it is seen that 130,620 people are without disability and 1,696 people have various disabilities. Literacy in Erzincan in the 1927 census, marriage rates, and age of the Republic of Turkey, education, health practices are important to understand the data. 1935 census shows that the government's health policies and an increase in the population of Turkey with various applications. In the 1935 census, the total population of Erzincan reached 158,383 people. 78.190 of the population is men and 80.193 are women. In the 1940 census, the total population of Erzincan was recorded as 158,498. The low population growth in Erzincan between 1935 and 1940 is due to administrative changes. In the 1945 census, the population of Erzincan reached 171,868. Considering that the questions in the 1927 census were prepared to reveal the social characteristics of the population, handling these data based on provinces offers important insights in terms of understanding the policies of the period. In addition to being statistical data, population data have affected the management understanding of the state by creating population categories. Thus, the first census carried out in the founding years of the Republic of Turkey has been shaped by the government's programs in this regard in later years. In this study, the demographic characteristics of Erzincan province were discussed in the 1927 census. This census, which reveals the social and economic characteristics of the population in particular in Erzincan, will also be useful in terms of evaluating how the government develops and implements policies in areas such as health, education, culture, family, and economy.

Keywords: Population, Population Policies Republic, 1927 General Census, Erzincan

Giriş

On sekizinci yüzyıl ile hayatın her alanına nüfuz eden yeni bir devlet anlayışı ortaya çıkmaya başlamış ve bu iktidar anlayışı tebaasını gözlemleyen ve ondan bilgi üreten bir yönetim anlayışını geliştirmiştir. Bu bağlamda bilgiyi üretmek ve gözlemlemek açısından devletler için nüfus politikaları önemli bir yer işgal etmiştir. Michel Foucault, yasaklayan bir iktidar anlayışı yerine pozitif iktidar teknolojileri üreten bu yeni devlet anlayışını biyoiktidar kavramı ile ilişkilendirmiştir. “İnsanların yaşadıkları biyolojik ve kültürel ortam içinde yönetme amacındaki teknikler bütünü” olarak tanımlanan biyoiktidar kavramı, sözü edilen yüzyılda ortaya çıkan yeni devlet aklının geliştirdiği politikalarla son derece yakından ilgilidir (Taylan, 2013, s.19). Doğum, ölüm, medeni hal gibi önemli nüfus verileri bu yeni iktidar teknolojilerinde kaydedilmesi gereken önemli bilgileri oluşturmuştur. Devletler nüfusa artık istatistiki verilere dayanan ölçülebilen ve sınıflandırılabilen bir olgu olarak yaklaşmaya başlamıştır (Taylan, 2013, 19). Foucault iktidar teknolojilerini tanımlarken kullandığı biyoiktidar kadar yönetimsellik kavramı da yeni devlet aklını anlamak açısından önemlidir. Yönetimsellik nüfusu idare eden ve onları belli bir yöne doğru sevk eden güvenlik mekanizmalarından oluşan bir iktidar tekniğidir ve sözü edilen bu güvenlik mekanizmaların nüfus üzerinde uyguladıkları işleme de “yönetim” adı verilir (Taylan, 2013, s. 21). Başka bir ifadeyle insan eylemlerini ya da bedenlerini yasaklayan ve hizaya sokan bir anlayıştan ziyade, olabildiğince serbest bırakan, ortamı düzenleyen ve yönlendiren bu yönetme biçimi odağına nüfusu almıştır (Foucault, 2013, s.241). Dolayısıyla nüfusun bilinmesi ve kaydedilmesi bu anlamda önemlidir ve elbette bunu sağlayacak en önemli uygulama nüfus sayımları olmuştur.

1853 yılında toplanan Birinci Uluslararası İstatistik Kongresi modern devletlerin nüfus verilerini kaydetmelerini sağlayacak uygulamalara bir standart getirmeye çalışmıştır. Kongrede nüfus sayımında sorulacak sorular ile ilgili çeşitli tartışmalar yapılmıştı (Hobsbawm, 2006, s.120). Medeni hal, doğum ölüm gibi veriler dışında, daha sonra toplanan 1873 yılındaki kongrede anadil üzerine bir sorunun nüfus sayımına eklenmesi gerektiği görüşülmüştü (Hobsbawm, 2006, s.121). Eric Hobsbawm’a göre modern devletlerin ihtiyaç duyduğu belgeleme aygıtının bir parçası olan nüfus sayımlarına anadil ile ilgili bir sorunun eklenmesi yükselen milliyetçilikle doğrudan ilgilidir. Dolayısıyla nüfus sayımları modern devletlerin

vatandaşları hakkında bilgi edinecekleri bir alan olmasının yanı sıra yükselen milliyetçilik ile ulus devletlere “milli” veriler de sağlamıştır (Hobsbawm, 2006, s.124).

1927 İlk Genel Nüfus Sayımı

Yukarıda ifade ettiğimiz nedenlerden dolayı Türkiye Cumhuriyeti diğer modern devletler gibi elzem olan nüfus sayımı için hazırlıklara başlamıştı. Nüfus sayımı, Türkiye Cumhuriyeti devleti için hem ekonomik açıdan insan kaynağını öğrenmek hem de halefi olduğu çok uluslu bir imparatorluktan sonra inşa edilecek yeni rejimin siyasal dayanaklarını meşru kılmak açısından son derece önemliydi. Ülke sınırları içerisinde kaç kişinin yaşadığı, bu insanların yaş gruplarını, dil, din, etnik kökenlerini öğrenilmesini sağlayan nüfus sayımı aynı zamanda kamu yönetimi açısından da büyük önem arz ediyordu (Çakmak, 2013, s.35). Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı İmparatorluğu’nun muhafaza ettiği düzenli nüfus kayıtlarına sahip olmadığından nüfusun büyüklüğü, toplumsal, siyasal ve ekonomik özellikleri hakkında yeterli veriye sahip değildi (Dinç, 2012, s.72).

Bu doğrultuda, 11 Mayıs 1926’da sayımın önemini anlatan başbakanlık bildirgesini ve ardından 2 Haziran 1926 tarihli “Umumi Tahriri Nüfus İcrası Hakkında Kanun” yürürlüğe girmişti. Bu dokuz maddelik kanun ile talimatnameler Ocak 1927 ve Şubat 1927 tarihli İstanbul *Şehr-emaneti Mecmuası*’nda yayımlanmıştır. Nüfus sayımına ilişkin hazırlıklarının en önemli somut adımını ise 1926 yılında İstatistik Umum Müdürlüğü’nün kurulması oluşturur. Kurum müdürlüğüne Belçikalı bir istatistikçi olan Camille Jackquart’ın getirilmiştir (Tamer ve Bozbeyoğlu, 2004, s. 77). Türkiye-Yunanistan nüfus mübadelesi gibi ülkenin demografisini değiştiren benzeri önemli olaylar sebebiyle nüfus sayımının önemi daima devlet tarafından anlatılmak istenmiş ve özellikle dönemin basını bunun için etkili yollarından biri olmuştur. Nüfus sayımından önce 5 Ocak 1927’de Camille Jackquart Hâkimiyet-i Milliye gazetesine verdiği konuşmada nüfus sayımının Türkiye gibi sınırları, etnik ve dini dağılımı değişmiş ülkeler için son derece önemli olduğunun altını çizer (Tamer ve Bozbeyoğlu, 2004, s. 76).

28 Ekim 1927 yılında sabah saatlerinde başlayan sayım akşam sona ermiş, 4 Kasım 1927’de Camille Jackquart Türkiye nüfusunun 14 milyon olduğunu açıklamıştır. Basına verilen demeçlerden anlaşıldığı kadarı ile bu sayı sevinçle karşılanmıştı (Tamer ve Bozbeyoğlu, 2004, s. 79). Bu dönemde, bir devletin gücünü belirleyen en önemli unsurlardan biri nüfus olduğundan kurumlarını ve sistemini yeni oluşturmaya başlayan bir devlet için 14

milyon son derece tatmin edici bir sayıydı (Tamer ve Bozbeyoğlu, 2004, s. 76). 1929 yılında nüfus sayımının kesin sonuçları açıklandığında sadece ülke nüfusunun miktarı değil aynı zamanda Türkiye'nin etnik ve dini yapısının sayısal verileri de açığa çıkmıştı. 1927 nüfus sayımı, 1872 Petersburg Konferansı'nda kabul ve tavsiye edilen Uluslararası İstatistik Enstitüsü'nün ilkeleri doğrultusunda cinsiyet, doğum, yaş, doğum yeri, medeni hal, ana lisanı, tabiiyeti, okur yazarlık, din ve sakatlık ile ilgili sorular sorulmuştu (Çakmak, 2013, s.35). 1927 genel nüfus sayımında sorulan soruların en temel özelliği nüfusun toplumsal özelliklerini öğrenmeye yönelik olmasıydı. Cumhuriyet kurulmasının hemen ardından yapılan bu sayımın bu türden sorular sorması kaçınılmaz olmuştu çünkü önemli savaşların ardından yeni bir rejimin kurulmasıyla nüfusun toplumsal ve ekonomik özellikleri hakkında yeterli bilgi yoktu (Tuğluoğlu, 2012, s.69)

Beklenenden daha yüksek bir nüfusa sahip olmanın yanı sıra ülkede nüfus içinde Türklerin yüksek oranda olması ayrıca büyük bir ilgi ile karşılanır ve konu ile ilgili basındaki yansımaları bakıldığında Türk nüfusunun yoğunluğuna dikkat çeken yazılara sıklıkla rastlanır (Tamer ve Bozbeyoğlu, 2004, s. 82).

1927 Nüfus Sayımına Göre Erzincan Vilayeti

Türkiye'de kurulan ilk vilayetlerden biri olan Erzincan, 1927 nüfus sayımında Kemah, Kığı, Kuruçay, Nazımiye, Pülümür ve Refahiye ilçelerine sahiptir. 20 Nisan 1924 yılında Teşkilat-ı Esasiye Yasası ile sancaklar kaldırılmış, yerine vilayetler getirilmiştir (Yuca, 2011, s.8). 1927 sayımında Doğu Anadolu bölgesi toplam 9 ilden oluşmaktaydı. 1936 yılından itibaren idari sınır düzenlemeleri ile Doğu Anadolu'da ve Erzincan'a bağlı ilçelerde sık sık değişiklikler meydana gelecektir. Pülümür, 1936 yılına kadar Erzincan'a bağlı iken daha sonra Tunceli'ye bağlanacaktır. Aynı şekilde 1927 sayımında Erzincan'a bağlı olan Kığı ilçesi de Bingöl'e bağlanacaktır. Dolayısıyla 1927 sayımında Erzincan'a bağlı ilçelerde idari sınırları düzenlemeden dolayı günümüz Erzincan ilinden farklılıklar görülmektedir (Tunç, 2019, 1731).

1927 yılında yapılan sayımlara göre Erzincan'ın toplam nüfusu 132.325 (132.325)'tir. Nüfusun 68.014'ünü kadınlar, geri kalan 64,311 ise erkeklerden oluşmaktadır. Nüfus yoğunluğu Erzincan şehir merkezinde toplanmıştır. 1936 yılında Bingöl'e bağlanan Kığı yapılan sayımda Erzincan'ın en

kalabalık ilçesidir. Nüfusun 3.121'si kadın ve 3.273'ü erkekten oluşan ise Nazımiye ise düşük nüfusa sahip olan ilçedir. Erzincan'ın toplam nüfusunda kadınların erkeklerden fazla olduğu görülmektedir. Refahiye, Pülümür, Kuruçay, Kığı ve Kemah ilçelerinde kadınlar erkeklerden daha fazla nüfusa sahiptir. (T.C. Baş Vekâlet Merkezi İstatistik Müdüriyet Umumiyesi, 1929, s.VIII).

Tablo 1. 1927 Sayımına Göre Nüfus Mevcudiyeti

Vilayet ve Kazalar	Nüfus Mevcudu			Mesahai Sathiye Km2	Nüfus Kesafeti	Mevaki Adedi
	Erkek	Kadın	Yekûn			
ERZİNCAN	26.561	25.366	51.927	2.985	17.4	150
KEMAH	5.864	7.587	13.451	2.655	5.0	86
KİĞİ	13.197	13.341	26.538	3.720	7.1	201
KURUÇAY	3.885	5.298	9.183	1.040	8.8	66
NAZİMİYE	3.273	3.121	6.394	800	8.0	39
PÜLÜMÜR	4.944	5.629	10.573	1.465	7.5	63
REFAHİYE	6.587	7.672	14.259	1.611	8.9	146
YEKÛN	64.311	68.014	132.325	14.259	9.3	751

1927 yılı sayımında Erzincan nüfusunun yaş oranlarına bakıldığında toplam nüfusta 1 yaşından küçük 7.201, 1-2 yaşında 11.353, 3-6 yaşında 16.927, 7-12 yaşında 14.334, 13-19 yaşında 15.535, 20-45 yaşında 46.871, 46-60 yaşında 12.490, 61-70 yaşında 4.983, 71 ve üzeri 2.428 kişi mevcuttur. Toplam nüfus içinde en kalabalık yaş grubunu 20-45 yaş aralığındaki kişilerden oluşmaktadır. En az nüfusun mevcut olduğu yaş grubu ise 71 ve üzeridir. (T.C.B.İ.U.M., 1929, s.169).

Nüfus sayımında tespiti yapılan bir diğer önemli veri medeni hal ile ilgilidir. 1927 yılında Erzincan'a baktığımızda toplam nüfusun 64.225'i bekâr, 59.208'i ise evlidir. 8.563 dul ve 308 boşanmış kişi vardır. Erzincan merkezde bekâr, erkeklerin evli erkeklerden daha fazla olduğu görülüyor. Nazımiye ve Pülümür ilçelerinde ise bekâr kişilerin oranı evli kişilerden daha fazladır. Toplam nüfus içinde dul kişilerin 7.575'i kadınlardan oluşmaktadır (T.C.B.İ.U.M., 1929, s.169). 1927 sayımında evlilik oranlarının en yüksek olduğu iller arasında %44,75 ile Erzincan olduğu görülmektedir (Köse, 2010, s.168).

Tablo 2. 1927 Nüfus Sayımına Göre Medeni Hal

Vilayet ve Kazalar		Cinsiyet	Nüfusu	Bekâr	Evli	Dul	Boş	Bilinme yen
ERZİNCAN	Şehir	Erkek	9.606	4.136	5.384	65	21	-
		Kadın	6.486	2.642	2.728	1.071	45	-
	Köyler	Erkek	16.955	9.818	6.931	200	5	1
		Kadın	18.880	8.217	8.391	2.220	52	-
	Yekûn	Erkek	26.561	13.954	12.315	265	26	1
		Kadın	25.366	10.859	11.119	3.291	97	-
KURUÇAY		Erkek	3.885	2.248	1.574	61	2	-
		Kadın	5.298	2.076	2.346	831	44	1
KEMAH		Erkek	5.864	3.271	2.501	85	7	-
		Kadın	7.587	2.887	3.427	1.213	57	3
KİĞİ		Erkek	13.197	7.602	5.207	378	3	7
		Kadın	13.341	5.970	6.656	695	20	-
NAZİMİYE		Erkek	3.273	1.670	1.551	50	2	-
		Kadın	3.121	1.539	1.376	196	10	-
PÜLÜMÜR		Erkek	4.944	2.772	2.082	78	7	5
		Kadın	5.629	2.697	2.463	458	11	-
REFAHİYE		Erkek	6.587	3.560	2.952	71	4	-
		Kadın	7.672	3.120	3.639	891	18	4
YEKÛN		Erkek	64.311	35.077	28.182	988	51	13
		Kadın	68.014	29.148	31.026	7.575	257	8
UMUMİ YEKÛN			132.325	64.225	59.208	8.563	308	21

1927 yılında Türkiye genelinde okuryazarlık sayısı son derece düşüktür. Cumhuriyet'in ilk yıllarında ve sonrasında devam edecek eğitim seferberliğinin başlıca motivasyon kaynağını bu durum oluşturacaktır. Harf devrimi, Anadolu'ya okulların açılması, Halkevleri her biri devletin vatandaşını eğitmeye yönelik önemli faaliyetleridir. Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında bu eğitim faaliyetleri sayesinde okur yazar sayısının önemli ölçüde arttığı görülmektedir. 1950 yılında Türkiye'de okur yazar kişi sayısı 4.112.872'dir ve bunun 1.098.310'u kadınlardan oluşmaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu, 2012, s.16). 1927 sayımına baktığımızda Erzincan'da okuma yazma bilen kişi sayısı 7.106 iken okuma yazma bilmeyen

125.219'dur. Ayrıca okur yazar bilenlerin sadece 1.069'u kadınlardan oluşmaktadır. Kiğı ilçesi okuma yazma oranının en düşük olduğu ilçesidir. Pülümür'de okuma yazma bilen kadın bulunmazken yine diğer ilçelerde kadınların oranı çok düşüktür (T.C.B.İ.U.M., 1929, s.169). Doğu Anadolu bölgesinde en yüksek okuma yazma oranı 10.525 okur yazar sayısı ile Malatya'da, en düşük okuma yazma oranı ise 263 kişi ile Hakkari'de bulunmaktadır (T.C.B.İ.U.M., 1929, s.173-174). Okuma yazma oranlarına etki eden en önemli faktör okulların sayılarıdır ve genel olarak Doğu Anadolu bölgesinde Türkiye'ye oranla okul sayısının oldukça düşük olduğu görülmektedir. 1927 sayımında Erzincan'da 87 okul tespit edilmiştir (Köse, 2010, s.156).

Tablo 3. 1927 Nüfus Sayımına Göre Okuma- Yazma Oranı

Vilayet ve Kazalar		Cinsiyet	Okuma Yazma Bilen	Okuma Yazma Bilmeyen
ERZİNCAN	Şehir	Erkek	2.529	7.077
		Kadın	715	5.771
	Köyler	Erkek	1,318	15.637
		Kadın	120	18.760
	Yekûn	Erkek	3.847	22.714
		Kadın	885	24.531
KURUÇAY		Erkek	226	3.659
		Kadın	21	5.277
KEMAH		Erkek	966	4.898
		Kadın	136	7.451
KİĞİ		Erkek	52	13.145
		Kadın	30	13.311
NAZİMİYE		Erkek	168	3.105
		Kadın	5	3.116
PÜLÜMÜR		Erkek	233	4.711
		Kadın	-	5.629
REFAHİYE		Erkek	545	6.042
		Kadın	42	7.630
YEKÛN		Erkek	6.037	58.274
		Kadın	1.069	66.945
UMUMİ YEKÛN			7.106	125.219

1927 yılında yapılan nüfus sayımından öğrendiğimiz üzere meslek dağılımında çoğunluğu tarımla uğraşan kişiler vardır. En kalabalık ikinci meslek grubunu 4.121 kişi ile ordu mensubu kişiler oluşturmaktadır. 1.201 kişi ile sınai, 964 kişi ticaret, 557 kişi memur, 396 kişi muhtelif meslek, 284 kişi serbest, 56 kişi hâkim, 24 kişi P.T.T ve 86.225 kişi ise mesleksiz ya da mesleği meçhul olarak tanımlanmıştır. Toplam nüfus içerisinde tarımla uğraşan kadınların yoğunlukta olduğu görülmektedir. Kuruçay'da tarım dışında bir meslek grubuna ait kadın bulunmazken aynı şekilde Pülümür'de sadece bir kadın sanayi ile uğraşmaktadır; geri kalan kadın nüfusu tarım ya

da mesleği meçhul olarak tanımlanmaktadır. Ordu mensubu çalışanların en yoğun olduğu yer Erzincan şehir merkezidir (T.C.B.İ.U.M., 1929, s.190). Doğu Anadolu bölgesinde meslek sahibi kadınların en yüksek oran 42.997 ile Malatya’da ve en düşük oran ise 154 kişi ile Hakkari’dedir (T.C.B.İ.U.M., 1929, s.195,198). 1927 sayımı Cumhuriyet’in ilk yıllarında çalışan kadın sayısının düşük olduğunu göstermektedir. Ancak daha sonraki yıllarda kadın ve erkeklerin eşit bir biçimde eğitim hakkından yararlanmasını sağlayan dönemin eğitim politikaları ile birlikte meslek sahibi kadınların sayısı artmaya başlamıştır (Özbay, 2015, s.309).

Tablo 3. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Meslekler

Vilayet ve Kazalar		Cinsiyet	Meslekler										
			Zirai	Sınai	Ticari	Serbest	Memur	Hâkim	Ordu	P.T.T	Muhtelif Meslekler	Meslekler Yekûnu	Mesleksiz veya Mesleği Meçhul
ERZİNCAN	Şehir	E	681	753	656	107	321	17	3.438	6	148	6.027	6.579
		K	26	5	3	5	2	-	-	-	5	46	6,440
	Köyler	E	6.522	169	140	54	38	1	23	1	178	7.126	9.829
		K	1.209	4	-	7	1	-	-	-	16	1.237	17.643
	Yekûn	E	7.203	922	696	161	359	18	3,461	7	326	13.153	133.408
		K	1.235	9	3	12	3	-	-	-	21	1.283	24.083
KURUÇAY		E	1.908	20	24	5	24	10	27	2	3	2.023	1.862
		K	3.235	-	-	-	-	-	-	-	1	3.236	2.062
KEMAH		E	2.544	87	70	49	48	3	37	6	10	2.854	3.010
		K	1.654	10	2	1	-	-	-	-	1	1.668	5.919
KİĞİ		E	5.941	49	68	29	20	4	27	3	20	6.161	7.036
		K	891	17	1	-	-	-	-	-	1	910	12.341
NAZİMİYE		E	1.285	4	27	1	27	2	474	-	1	1.821	1.452
		K	592	-	1	-	-	-	-	-	-	593	2.528
PÜLÜMÜR		E	2.410	11	24	3	26	11	26	5	2	2.518	2.426
		K	2.635	1	-	-	-	-	-	-	-	2.636	2.993
REFAHİYE		E	3.261	61	48	23	50	8	69	1	9	3.530	3.057
		K	3.703	10	-	-	-	-	-	-	1	3.714	3.958
YEKÛN		E	24.552	1.154	957	271	554	56	4.121	24	371	32.060	32.251

	K	13.945	47	7	13	3	-	-	-	25	14.040	53.974
UMUMİ YEKÛN		38.497	1.201	964	284	557	56	4.121	24	396	46.100	86.225

1927 yılı sayımında Erzincan nüfusunun doğum yeri verilerine bakıldığında, 150 kişi Rusya, 36 kişi Sırbistan, 20 kişi Yunanistan, 16 kişi Bulgaristan, 10 kişi İran ve Arnavutluk, Mısır, İngiltere, Sair Avrupa olarak kaydedilmiştir. 32 kişinin ise doğum yeri meçhuldür. Rusya doğumlu kişiler daha çok Erzincan merkezde yoğunlaşmıştır. Ayrıca 150 Rusya doğumlu kişiden 125'i kadınlardan oluşmaktadır. Aynı şekilde Bulgaristan doğumlu kişilerin hepsi kadındır (T.C.B.İ.U.M., 1929, s.270-271).

1927 genel nüfus sayımında en önemli sorulardan biri konuşulan dil ile ilgilidir. Bu dönem cumhuriyet rejim konuşulan dilleri tespit etmek istemiş ve daha sonra bu konu ile ilgili çeşitli eğitim çalışmaları yapmıştır. 1927 sayımına göre Erzincan'da 77.149 kişi Türkçe konuşurken, 54.877 kişi Kürtçe konuşmaktadır. Çerkezce 96 kişi, 66 kişi Ermenice, 42 kişi Yahudice, 32 kişi Acemce, 9 Arnavutça, Rumca 9 kişi, Fransızca 1 kişi, Arapça 7 kişi, Tatarca 6 kişi, Bulgarca 1 ve meçhul lisanlar olarak 30 kişi kaydedilmiştir. Kürtçenin yoğun olarak konuşulduğu ilçe Kiğı'dır. Kürtçe konuşan kişilerin en az bulunduğu yer ise Kuruçay'dır. Aynı şekilde Ermenice konuşa kişilerinde en fazla olduğu yer Kiğı ilçesidir. Tatarca konuşan 6 kişinin bulunduğu ilçe Kemah'tır. Fransızca konuşan 1 kadın Kiğı ilçesindedir. Erzincan merkezde ise Türkçe konuşan nüfus yoğunluktadır (T.C.B.İ.U.M., 1929, s.236-237). Tabiiyet ile ilgili soruya Erzincan nüfusunun hepsi Türkiye olarak kaydedilmiştir (T.C.B.İ.U.M., 1929, s.255). Doğu Anadolu bölgesinde Türkçe konuşan nüfusun en yoğun olduğu yer 231.018 kişi ile Malatya, en az Türkçe konuşulan yer ise 1.044 kişi ile Hakkari'dir (T.C.B.İ.U.M., 1929, s.235,239).

Tablo 4. 1927 Nüfus Sayımına Göre Ana Lisanlar

Vilayet ve Kazalar		Cinsiyet	Lisanlar														
			Türkçe	Rumca	Ermenice	Fransızca	İtalyanca	İngilizce	Arapça	Acemce	Yahudice	Çerkezce	Kürtçe	Tatarca	Arnavutça	Bulgarca	Sair ve Meçhul Lisanlar
ERZİNCAN	Şehir	E	9.512	-	8	-	-	-	3	3	-	-	65	-	6	1	8
		K	6.448	-	1	-	-	-	2	-	-	8	18	-	1	-	8
	Köyler	E	12.182	-	3	-	-	-	-	-	42	-	4.725	-	2	-	1
		K	13.692	-	2	-	-	-	2	29	-	-	5.154	-	-	-	1
	Yekûn	E	21.694	-	11	-	-	-	3	3	42	-	4.790	-	8	1	9
		K	20.140	-	3	-	-	-	4	29	-	8	5.172	-	1	-	9
KURUÇAY		E	3.305	-	2	-	-	-	-	-	-	578	-	-	-	-	
		K	4.591	-	3	-	-	-	-	-	-	704	-	-	-	-	
KEMAH		E	4.800	-	1	-	-	-	-	-	-	1.057	6	-	-	-	
		K	5.318	-	-	-	-	-	-	-	-	2.268	-	-	-	1	
KİĞİ		E	2.264	-	18	-	-	-	-	-	47	10.862	-	-	-	6	
		K	2.336	-	25	1	-	-	-	-	-	41	10.938	-	-	-	-
NAZİMİYE		E	645	-	-	-	-	-	-	-	-	2.628	-	-	-	-	
		K	151	-	-	-	-	-	-	-	-	2.970	-	-	-	-	
PÜLÜMÜR		E	443	-	2	-	-	-	-	-	-	4.499	-	-	-	-	
		K	387	-	-	-	-	-	-	-	-	5.242	-	-	-	-	
REFAHİYE		E	5.124	9	1	-	-	-	-	-	-	1.454	-	-	-	-	
		K	5.951	-	-	-	-	-	-	-	-	1.715	-	-	-	5	
YEKÛN		E	38.275	9	34	-	-	-	3	3	42	47	25.868	6	8	1	15
		K	38.874	-	32	1	-	-	4	29	-	49	29.009	-	1	-	15
UMUMİ YEKÛN			77.149	9	66	1	-	-	7	32	42	96	54.877	6	9	1	30

Nüfus sayımına göre 1927 yılında Erzincan'da 132.247 Müslüman ve 58 Ermeni tespit edilmiştir. 6 Katolik, 1 Ortodoks, 5 Hristiyan, 7 sair dinler ve 1 kişi ise dini meçhul olarak kaydedilmiştir. Ermeni nüfusun en fazla olduğu

yer Kiğı ilçesidir. Katolik nüfusun hepsi kadındır ve Pülümür ilçesindedir. Ortodoks olan bir kişi yine kadındır ve Kiğı'da bulunmaktadır. Yine Kiğı'da 5 Hristiyan erkek kaydedilmiştir (T.C.B.İ.U.M., 1929, s.212-213).

1927 nüfus sayımında maluliyet ile ilgili bir soru sorulmuş, nüfusun sağlık durumu ile ilgili veriler toplanmak istenmiştir. Erzincan nüfusunda 130.620 kişi maluliyetsiz, 1.696 kişi ise körlük, sağırılık, topallık, çolaklık, kamburluk ve sair maluliyetlere sahiptir. (T.C.B.İ.U.M., 1929, s.213). Savaş ertesi yorgun ve yoksul bir toplumda hastalık ve sakatlık oranının düşük olması elbette mümkün değildi. Aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti devleti açısından halk sağlığı oldukça hassas bir konuydu. 1925 ve 1926 T.B.M.M açılış konuşmalarında Mustafa Kemal Atatürk halk sağlığının önemine değinen konuşmalar yapmıştır (Erdal, 2011, s.784).

1927 sayımından sonra maluliyet verilerine dayanarak halk sağlığı konusunda devletin özel bir hassasiyet gösterdiği görülmüştür. Halk sağlığı ile ilgili Avrupa'da yapılan tartışmalar yakından takip edilmiş, sağlıklı bir nüfus yaratmanın önemi dönemin hükümeti tarafından gündeme alınmıştır. Cumhuriyet döneminin bu hassasiyeti sayesinde 1935 genel nüfus sayımlarında maluliyet oranlarında bir azalma olmuştur (Erdal, 2011, s.788).

Sonuç

Nüfus sayımları modern devletler açısından kendi siyasal ve ekonomik programlarını hazırlamak için yararlandıkları önemli bir araç olmuştur. İmparatorluktan ulus devletlere geçiş sürecince devletler nezdinde nüfus insan yığınlarını değil, sayılara indirgenen ve sınıflandırılan verilere dönüşmüştür. Daha önce Foucault'ya referansla çizdiğimiz kavramsal çerçeve ile ifade edersek modern devletlerin nüfus üzerinde uygulayabilecekleri iktidar teknikleri ancak nüfusun "bilinmesi" ile mümkündür. Bu yüzden Cumhuriyet'in ilk yıllarında yapılan genel nüfus sayımı kamu düzeni ve yeni kurulan bir devletin siyasal dayanakları açısından oldukça önemliydi. Bu çalışmanın konusunu oluşturan 1927 genel nüfus sayımı sonuçlarına göre Erzincan vilayeti toplam nüfus, yaş oranları, medeni hal, okuryazarlık, meslek grupları, ana lisan, din ve maluliyet verileri bu bağlamda değerlendirilmiştir.

Sayımlara göre Erzincan'ın toplam nüfusu 132.325'tir ve nüfusun 68.014'ünü kadınlar, geri kalan 64.311 ise erkeklerden oluşturmaktadır. Nüfus yoğunluğu Erzincan şehir merkezinde toplanmıştır. Yine yaş oranlarına bakıldığında toplam nüfus içinde en kalabalık yaş grubunu 20-45 yaş arasındaki kişiler oluştururken, en az kişinin mevcut olduğu yaş grubu 71 ve üzeridir. Erzincan vilayetinin medeni hal verilerine baktığımızda toplam

nüfusun 64.225'i bekâr, 59.208'i evli, 8.563 dul ve 308 boşanmış kişi olduğu görülüyor. Okuma yazma bilen kişi sayısı 7.106 iken okuma yazma bilmeyen 125.219'dur. Meslek dağılımında çoğunluğu tarımla uğraşan kişiler oluşturmaktadır. En ikinci meslek grubu 4.121 kişi ile ordu mensubu kişiler oluşturmaktadır. Doğum yeri verilerine bakıldığında, 150 kişi Rusya, 36 kişi Sırbistan, 20 kişi Yunanistan, 16 kişi Bulgaristan, 10 kişi İran ve Arnavutluk, Mısır, İngiltere, Sair Avrupa olarak kaydedilmiştir. Nüfus sayımına göre 1927 yılında Erzincan'da 132.247 Müslüman ve 58 Ermeni, 5 Katolik, 1 Ortodoks, 5 Hristiyan, 7 sair dinler ve 1 kişi ise dini meçhul olarak tespit edilmiştir. Nüfusun maluliyet durumuna bakıldığında ise 130.620 kişi maluliyetsiz, 1.696 kişi ise çeşitli maluliyetlere sahip olduğu görülüyor.

1927 nüfus sayımında Erzincan'daki okuryazarlık, evlilik ve yaş oranları Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim, sağlık uygulamalarını anlamak için önemli verilerdir. 1935 sayımında hükümetin sağlık politikaları ve çeşitli uygulamalarla Türkiye nüfusunda bir artış olduğu görülmektedir (Tunç ve Demir, 2019, s.1744). 1935 nüfus sayımında Erzincan toplam nüfusu 158.383 kişiye ulaşmıştır. Nüfusun 78.190'ı erkek, 80.193'ü kadınlardan oluşmaktadır (T.C. Başvekâlet İstatistik Genel Direktörlüğü, 1935, s.11). 1940 nüfus sayımında Erzincan'ın toplam nüfusu 158.498 olarak kaydedilmiştir (T.C. İstatistik Umum Müdürlüğü, 1941, s.XIV). 1935 ve 1940 yılları arasında Erzincan'da nüfus artışının az olması idari değişikliklerden kaynaklanmaktadır. 1945 nüfus sayımında ise Erzincan nüfusu 171.868'e ulaşmıştır (T.C. Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, 1950, s.VIII).

1927 nüfus sayımında soruların nüfusun toplumsal özelliklerini ortaya çıkarmak için hazırlandığı düşünüldüğünde, bu verileri iller bazında ele almanın dönemin politikalarını anlamak açısından önemli açılımlar sunmaktadır. Nüfus verileri istatistiki bilgiler olmasının yanı sıra nüfus kategorileri oluşturarak devletin yönetim anlayışını etkilemiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında yapılan ilk nüfus sayımı, bu bağlamda daha sonraki yıllarda hükümetin programlarını şekillendirmiştir. 1927 nüfus sayımı Erzincan vilayeti özelinde nüfusun toplumsal özelliklerini istatistiki olarak ortaya koyduğu gibi; sağlık, eğitim, kültür, aile ve ekonomi gibi alanlarda hükümetin geliştirdiği politikaları da değerlendirmek açısından fayda sağlayacaktır.

Kaynakça / Reference

Resmi Yayınlar

T.C. Baş Vekâlet Merkezi İstatistik Müdüriyet Umumiyesi (1929). 1927 Umumi Nüfus Tahriri. İstanbul: Hüsnütabiat Matbaası.

T.C. Başvekâlet İstatistik Genel Direktörlüğü (1935), 1935 20 İlkteşrin Genel Nüfus Sayımı Türkiye Nüfusu. Ankara: Ulus Basımevi.

T.C. İstatistik Umum Müdürlüğü (1941). 20 İlkteşrin 1940 Genel Nüfus Sayımı Vilayetler Kazalar Nahiyeler ve Köyler İtibariyle Nüfus ve Yüzey Ölçü. Ankara.

T.C. Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, (1950). Genel Nüfus Sayımı 21.10.1945. Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu, (2012), İstatistik Göstergeler 1923-2011. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası.

Kitaplar, Makaleler ve Tezler

Çakmak, F. (2009). Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Nüfusu Kayıt Altına Almaya Yönelik Girişimler. Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, 8 (18), 89-115.

Dinç, G. (2012). Cumhuriyet'in İlk Nüfus Sayımına Göre Antalya'nın Demografik Yapısı. Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları, 0 (12), 65-87.

Erdal, İ. (2011). Ülkü Mecmuasına Göre Erken Cumhuriyet Dönemi Nüfus Politikası (1923–1938). Atatürk Yolu Dergisi, 12 (48), 779-790.

Foucault, M. (2013). Güvenlik, Toprak, Nüfus (Çev. Ferhat Taylan), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.

Hobsbawm, Eric J. (2006). 1780'den Günümüze Milletler ve Milliyetçilik, (Çev: Osman Akınhay). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Köse, M. (2010). 1927 Nüfus Sayımı ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.)

Özbay, F. (2015). Düünden Bugüne Aile, Kent ve Nüfus, İstanbul: İletişim Yayınları.

- Tamer, A, Bozbeyoğlu, A. (2016). 1927 Nüfus Sayımının Türkiye’de Ulus Devlet İnşasındaki Yeri: Basında Yansımalar. Nüfusbilim Dergisi, 26 (1), 73-88.
- Taylan, F. (2013). Önsöz; Strateji-Norm ve Yönetim: 1978 Dersi İçin Bir Güzergâh. Güvenlik, Toprak, Nüfus, Collège De France Dersleri (1977-1978) (Cilt 451, s. XI-XXVII). İçinde İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Tuğluoğlu, F. (2012). Türkiye Cumhuriyeti’nin İkinci Nüfus Sayımı: 20 İlkteşrin 1935. Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, 12 (25), 55-78.
- Tunç, B. (2019). Demokrat Parti Döneminde Erzincan’ın İdari Yapısı ve Nüfusu (1950-1960). Taşçı, Altın, Kaymakçı (Ed.) Uluslararası Erzincan Tarihi Sempozyumu Bildiriler Kitabı İçinde (ss. 1729-1740).
- Tunç, B., Demir Ö. (2019). 1935 Nüfus Sayımında Erzincan Nüfusunun Potansiyeli. Taşçı, Altın, Kaymakçı (Ed.) Uluslararası Erzincan Tarihi Sempozyumu Bildiriler Kitabı İçinde (ss. 1742-1756).
- Yuca, S. (2011). Cumhuriyet Döneminin İlk Nüfus Sayımına (1927) Göre Muş İlinin Nüfus Özellikleri. Akademik Bakış Dergisi, 24, 1-30.

